معرفی کتاب

گفت‌وگوی همشهری با کارگردان مستند «غیررسمی»

این مجموعه زاویه نگاه جدیدی دارد

چهارمین قسمت از مستند «غیررسمی» که به دیدار رهبر انقلاب با جمعی از طنزپردازان کشور در تیر سال ۱۳۹۸ می‌پردازد، روز گذشته در حوزه هنری به نمایش درآمد. قسمت اول این مستند به راویان دفاع‌مقدس، قسمت دوم به هنرمندان و قسمت سوم به فعالان حوزه علم و فناوری اختصاص داشت که مخصوصا از قسمت دوم آن استقبال ویژه‌ای به عمل آمد. علی صدری‌نیا، کارگردان این مستند، در گفت‌وگو با همشهری از چگونگی تولید «غیررسمی ۴» و بازخوردهای آن گفت و ابراز امیدواری کرد که بهزودی شاهد پخش این مستند از تلویزیون خواهیم بود.

ساخت مستندهای «غیررسمی» چطور آغاز شد؟

شروع تولید این کار از اسفند ۱۳۹۷ اتفاق افتاد. از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸، یعنی تا قبل از کرونا، حضرت آقا دیدارهای غیررسمی و صمیمانه‌ای با گروه‌های مختلف فرهنگی، هنری، علمی و جمع‌های مختلف داشتند که هیچوقت رسانه‌ای نمی‌شد. اما همیشه از طرف افرادی که در این جلسات حاضر می‌شدند این درخواست وجود داشت که این جلسات انتشار پیدا کند و خود آن‌ها اگر هم حاشیه‌نویسی‌هایی از این دیدارها منتشر می‌کردند. لذا ایده اولیه این کار از ابراز تمایل خود این دوستان شکل گرفت و بعد از همان اسفند ۱۳۹۷ بازبینی فیلم جلسات و طراحی فرمی و آماده کردن مقدمات کار شروع شد و از اواسط ۱۳۹۹ قسمت‌هایی از این مجموعه یکی‌یکی به خروجی رسید و الان هم به قسمت چهارم رسیدیم که به‌نظرم یکی از قسمت‌های جذاب این مجموعه است و برای مردم هم جذاب خواهد بود.

برای تولید هر قسمت از این مجموعه باید چند ساعت فیلم ببینید؟

برای هر قسمت متفاوت است. بعضی قسمت‌های این مجموعه براساس یک جلسه طراحی و تولید می‌شود و بعضی قسمت‌ها مثل قسمت دوم غیررسمی که می‌خواستیم فضای کلی جلسات را نشان دهیم، تصاویر ۳ جلسه در آن استفاده‌شده بود. قسمت سوم شاید ۶جلسه را شامل می‌شد و به اضافه اینکه هر کدام از این قسمت‌ها به همان جلسات محدود نمی‌ماند و سراغ دیدارهای قبلی و آرشیوهایی از گذشته هم به تناسب موضوعات می‌رفتیم.

از نظر فنی، شما با مصالح و تصاویر آرشیوی کار می‌کنید و ممکن است گاهی به تمایی نیاز داشته باشید که آن نما را در اختیار نداشته باشید. این موضوع مشکلی در کار ایجاد نمی‌کند؟

چون این جلسات از سال ۱۳۹۵ شروع شده و ما تازه در اسفند ۱۳۹۷ این کار را شروع کردیم، بخش قابل‌توجهی از تصاویر آرشیوی است. اما ما در هر قسمت به سراغ ۵-۶ فلم از افرادی می‌رویم که ارتفاق خاصی برای ما در این جلسه افتاده؛ مانند صحبتی که دماند. مصاحبه‌هایی با این افراد در یو و تلاش کردیم روایت‌مان را کامل کنیم. جالب است این نکته را هم بگویم که این جلسات اصلا به نیت رسانه‌ای شدن ضبط نشده و جلسات داخلی محسوب می‌شده و اگر دقت کنید، این نما بعدا محدود دوربین‌ها یا نوع صدابرداری در دنیای همانطور که گفتم، بعدا به خواست شرکت کنندگان در این جلسات، تصمیم به ساخت این مستندها و استفاده از این تصاویر گرفته شد.

بازخوردها چطور بوده است؟ متلاقسمت دیدار با هنرمندان و سینماگران خیلی مورد توجه قرار گرفت.

هر قسمت به تناسب موضوع و مخاطب‌هایش، بازخوردهای خوبی گرفته است. مثلا قسمت دوم که دیدار با هنرمندان و سینماگران بود، خیلی واکنش برانگیز شد؛ هم در رسانه‌های داخلی و هم در رسانه‌های فارسی‌زبان خارج از کشور. چهره‌ها و اشخاص مختلفی هم به آن پرداختند. هر کدام از این قسمت‌ها زاویه نگاه جدیدی به موضوعی دارد که کمتر در دیدارهای حضرت آقا دیده شده و ناگفته‌های را درباره آن موضوع مطرح می‌کند. ما تلاش داریم بحث‌هایی که در خروجی مستند می‌آید تکراری نباشد و نکات جدیدی داشته باشد و تنوع موضوعات در آن دیده شود. به تناسب نکات و موضوعات جدیدی که سراغش می‌رویم، هر دفعه با بازخوردهای متفاوت و خوبی مواجه شدیم. در قسمت چهارم هم سراغ بعضی موضوعات و ابعادی رفته‌ایم که در این سال‌ها کمتر گفته شده و حتی واکنش‌هایی داشته که کمتر دیده‌ایم.

بعد از واکنش رسانه‌های فارسی‌زبان، حساسیتی در ادامه کار شما ایجاد نشد؟

نه، چون مسیر تولید این کار مسیر روشنی است و مشخص است که باید قسمت به قسمت سراغ چه موضوعاتی برویم. این مسیر ادامه پیدا کرد و بعد از قسمت دوم، قسمت‌های سوم و چهارم ساخته شد. اتفاقا واکنشی که این رسانه‌ها نشان دادند کاملا منفعلانه بود. چون در این سال‌ها بعضی از این رسانه‌های معاند تلاش کرده بودند تصویری از رهبر انقلاب بسازند که مورد علاقه خودشان باشد. ما یک دفعه با این مستند انگار پرده‌ای کنار رفت. این در حالی است که سابقه جلسات رهبری با گروه‌ها و افراد مختلف به چند سال اخیر محدود نمی‌شود و این قضیه به سال‌ها برمی‌گردد. اساسا جلسات رهبر انقلاب موضوعات متفاوتی را شامل می‌شود و وقتی تنها یکی از این جلسات کسی رسانه‌ای شد و زاویه دیگری از ارتباطات رهبر انقلاب را با گروه‌های مختلف نشان داد، انگار این رسانه‌ها احساس کردند همه آن چیزهایی که دربارهاش حرف می‌زدند و تلاش می‌کردند تصویری از آن بسازند، یک‌دفعه فروریخت و به همین دلیل در آن روزها واکنش عصبی و منفعلانه‌ای نشان دادند. روایت صادقانه این ارتباط و جلسات که رهبر انقلاب با گروه‌های مختلف دارد و می‌نشیند پای حرف‌ها و نقدهای حاضران در این جلسات و دستور رسیدگی به مسائل مطرح‌شده در این جلسه، منجر به این اتفاق شد که آن رسانه‌ها نتوانستند سکوت کنند و مسکوت بگذارند و این روایت خدشه وارد کنند. خاطرنشان کنم چون خود مستند در برابر مخاطبان بود، خدا را شکر بازخوردهای خوبی از داخل کشور به این مستند نشان داده شد.

گفت‌وگو | علیرضا محمودی-فهیمه پناه‌آذر

۶ماه از آمدن پیمان جبلی ۴۵ساله از بخش برون مرزی به ساختمان شیشه‌ای می‌گذرد. او بعد از ۱۸ماه برخرف‌وحدیث مدیریت محمد سراف‌راز و شمال مدیریت پرفراز و نشیب عبدالعلی علی عسگری حکم مدیریت سازمان صداوسیما را گرفت اما مانند پیشینه متفاوتش نسبت به همه مدیران این سازمان کارش را شروع کند. سابقه او به‌عنوان خبرنگار شاید به او توانایی ببخشد که چشم اسفندیار جام‌جم را به تفاوت کارنامه او با دیگران تبدیل کند. او به جای تعیین مدیران ذی‌نفع به صفحه‌های یک کوه. ساختار سازمان صداوسیما نیازمند قدرتی فراتر از مدیریت است. پس تغییر را از برنامه‌ها و حیاتی‌ترین برنامه‌ها یعنی اخبار آغاز کرد. او خبرنگار ساختی و برایش خبر، آب حیات است. برای درک آنچه در ذهن مدیر تازه سازمان می‌گذرد، عصر عروزی در اسفند شلوغ تهران راهی دفتر پیمان جبلی شدیم. سعی کرد تصویر مطبوعی از یک مدیر تازه نفس از خودش بسازد. او یک خبرنگار بوده که هنوز به روزنامه ایمان دارد. ذکر این نکته لازم است که بخش دیگری از این گفت‌وگو پیش تر در سالنامه همشهری که روز دوشنبه منتشر شده به چاپ رسیده است.

در روزهای پایانی سال موضوعی که سرومدا بود به راه انداخت، حذف بخش‌های خبری است. این تغییر و تحولات در معاونت سیاسی و بخش‌های خبری به چه اساسی است؟

در مورد سیاست‌هایی که پیش از ۵ماه گذشته در حوزه معاونت سیاسی شاهدش بوده‌ایم اجرا شده و بیش از حوزه‌های دیگر در بین مخاطبان و افکار عمومی نمود داشته، این نکته مدنظرتان است که حوزه سیاسی به لحاظ اجرای سیاست‌های تحولی حوزه زودباز دهی است. حوزه‌های دیگر سازمان صداوسیما، به برنامه‌ریزی درازمدتی نیاز دارند برای اینکه ایده، تبدیل به برنامه شود، زمان بر هست. بعضی از ایده‌ها شاید سال‌ها طول بکشد تا به نتیجه برسد؛ مثل کارهای نمایشی فاخر و به قول ما که می‌گوییم الف ویژه، که بعضی اوقات ۵سال یا غ‌سال طول می‌کشد. طراحی ایده، شکل‌گیری ایده و فیلمنامه و تصمیم به اجرا گاهی اوقات ۳دهه طول می‌کشد. مثل کار «حضرت موسی (ع)» که شروع کردیم و کار «مسلمان فارسی» که شروع شده و میانه راه است. اینها ایده‌هایی هستند که از ۳دهه پیش حداقل اراده آن در صداوسیما وجود داشته و تازه‌اش به بار نشسته. لذا این حوزه‌ها دیر بازده هستند و هر مدیر جدید سازمانی که می‌آید، برای اینکه سیاست‌های تحولی‌اش در حوزه‌های نمایشی دیده شود به یک پایه‌ش از یک‌سال زمان احتیاج دارد اما مدل خیر اینطور است که زود می‌تواند سیاست مدنظرتان را اعمال کنید و به نتیجه برسید. آنچه در حوزه سیاسی و خوراطلاع‌رسانی، از روز اول در حکمی که برای معاونت تازه سیاسی صادر شد مشخص بود، این بود که در حوزه خبر، تحولی که دنبال می‌کنیم تحول مبتنی بر سندمحوری است: «درافع مبنای اولویت‌دهی و اولویت‌بندی و پیگیری و مطالبات از برمبنای اسناد بالادستی می‌گذاریم. چون احساس ما و آسیب‌شناسی‌ای که کرده بودیم این بود که مشکل کشور این است که اسناد و قوانین بسیار زیادی داریم منتهی هیچ‌کدام آنطور که باید و شاید اجرا نمی‌شوند، یعنی اجرای سندها، اجرای قوانین، آن هم قوانین موجود و اساسی، قدم اول برای حل مشکلات کشور است. لذا مبنای کار را در حوزه خبر، سندمحوری قرار دادیم. در حوزه خبر، اولا تشخیص اولویت بر مبنای سند تشخیص درستی باشد، از نگاه‌های سلیقه‌ای و به‌عبارتی، شخص‌محوری در حوزه سیاسی غیور کنیم و به حوزه رسانه‌محوری به حوزه سندمحوری برسیم. سازمان صداوسیما به‌عنوان رسانه، به‌عنوان یک دستگاه بسیار مهم تصمیم‌گیر در حوزه فرهنگ و اطلاع‌رسانی کشور، به این سند تبعیت کند. فرد نه یک فرد نه یک سلیقه، نه حتی یک خبرنگار، یک سوژه توسط خبرنگار مطرح می‌شود، به بعد جریان سند و پیگیری پرونده‌هاست که باید در یک اتاق فکری شکل بگیرد. این اتاق فکر به قوانین و اسناد بالادستی و چالش‌های روز کشور مسلط است، و به اولویت‌های کشور مسلط است که اینها باید جلو شود. پیگیری و دنبال شود. اولویت اول این بود که بحث سندمحوری باشد و بعد موضوع خبرنگاری. هم‌افزایی هم یکی از مهم‌ترین اهدافی است که در حوزه خبر، دنبال می‌شود. سال‌های سال در حوزه سیاسی بخش‌های مندعد خبری در کنار شبکه خبر را داشتیم که علاوه بر آن، خبرگزاری صداوسیما را هم از سال ۹۴ که دوم مهان سیاسی سازمان بودم از شکل واحد مرکزی خبر به خبرگزاری صداوسیما تبدیل کردیم که دلایل آن هم قابل تحلیل است. مجموعه‌های متعددی را در حوزه خبر داشتیم اما جریان سازی که در تأثیرگذاری داشته باشد و منجر به نتیجه شود، کم اتفاق افتاده بود. ما برای اینکه از همین ظرفیت حوزه‌ها دفعه که همکاران بلندقد، باتجربه و خوش‌فکر و بعضا سابقه‌دار در حوزه خبری خودشان بودند، بتوانیم بهترین استفاده را کنیم، تصمیم به ادغام خبرگزاری‌ها گرفتیم. برای این کار جلسه لازم بود تمام این ظرفیت‌ها از شبکه خبر، بخش‌های مختلف خبری و خبرگزاری صداوسیما با هم یک جا دیده شوند و ما چندین گروه تخصصی خبرگزاری صداوسیما بمان را به ۱۰-۲۰ گروه تخصصی تبدیل کنیم و هر گروه تخصصی حداقل دوباره برای خودش ۱۰-۱۵ نیرو تخصصی داشته باشد؛ به‌طور مثال یک گروه تخصصی اقتصاد، برای اینکه بتوانیم جریان‌سازی کنیم و بتوانیم دوراقع مطالبه منجر به نتیجه داشته باشیم، این گروه باید شامل تخصص‌های مندعد باشد که در حیلی از رسانه‌های حرفه‌ای دنیا هم معمول است. مجموعه ظرفیت‌های تولید خبر و گزارش و پیگیری شبکه خبر، خبرگزاری صداوسیما و بخش‌های خبری صداوسیما و تجمیع امکانات و نیروی انسانی بود و به این حوزه‌های تخصصی تبدیل شوند که لازمه این کار هم‌افزایی